

ШЛЯХИ СЛУЖІННЯ С. ТЕРЕЗИ АННИ ШУПЛАТ, III ЧСВВ

Марія (с. Християна) ГОЛОМІДОВА

*Івано-Франківський богословський університет імені св. Івана Золотоустого,
кафедра богослов'я,
вул. Софрона Мудрого 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна,
e-mail: golomidova_marija@ukr.net*

У статті досліджується біографія с. Терези Анни Шуплат, III ЧСВВ (16.09.1900-03.02.1989), дружини священника Перемишльської єпархії Греко-Католицької Церкви о. Юліана Шуплата (18.01.1894-09.09.1951). Проаналізовано на основі документів та спогадів очевидців її родинне походження, виховання, навчання, праця викладачем музики в м. Ярославі (тепер Польща), заміжжя, праця в м. Лісько (тепер Польща), депортація з Польської Народної Республіки до УРСР 1946 року, виховання племінників і доньки племінника, праця викладачем музики у музичному училищі в м. Станіславі, вступ до Третього Чину Святого Василя Великого в 1977 році, підпільна діяльність у Чині, риси характеру.

Ключові слова: *біографія, Третій Чин Святого Василя Великого, III ЧСВВ, Василянський Чин Святого Йосафата, Українська Греко-Католицька Церква, УГКЦ, Перемишльська єпархія, Івано-Франківська єпархія, підпілля.*

The article analyzes the biography of the Sister Theresa Anna Shuplat, the Third Order of St. Basil the Great (16.09.1900-03.02.1989), the wife of the priest of Przemyśl Diocese of the Greek Catholic Church, the father Yulian Shuplat (18.01.1894-09.09.1951). On the grounds of the documents and the eyewitnesses' memories her family origin, upbringing, study, work as a Music Teacher in the town of Jarosław (nowadays - Poland), marriage, work in the town of Lesko (nowadays - Poland), deportation from the Polish People's Republic to the Ukrainian SSR in 1946, foster care after her nephews and nephew's daughter, work at music school in the city of Stanislav, entry into the Third Order of St. Basil the Great in 1977, underground activities in the Order, and traits of her character have been analyzed.

Key words: *biography, Third Order of St. Basil the Great, III OSBG, Basilian Order of Saint Josaphat, Ukrainian Greek-Catholic Church, UGCC, Przemyśl Diocese, Ivano-Frankivsk Diocese, underground.*

Блаженної пам'яті с. Тереза Анна Шуплат, III ЧСВВ, дружина священника Перемишльської єпархії Греко-Католицької Церкви (ГКЦ) о. Юліана Шуплата, все своє життя була вірною Богові і підпільній Українській Греко-Католицькій Церкві, провадила гідне для наслідування християнське життя. Будучи членом Третього Чину Святого Василя Великого (III ЧСВВ) в часі підпілля Української Греко-Католицької Церкви вона

належала саме до тих мирян, котрих «можна справедливо назвати найміцнішою опорою підпільної Церкви»¹. Дослідження біографії сестри дасть змогу також дослідити невідомий період життя о. Юліяна, зокрема, після депортації з Польської Народної Республіки до УРСР². Про цей час життя о. Юліяна в праці о. Богдана Праха «Духовенство Перемиської єпархії та Апостольської адміністрації Лемківщини» зазначено, що «подальша доля священника невідома (у списках священників, «возз'єднаних» з РПЦ, його прізвище відсутнє)»³. Дослідження біографії с. Терези Анни Шуплат є важливим для історії Мирянського Чину Святого Василя Великого, Василянського Чину Святого Йосафата, Української Греко-Католицької Церкви та України.

Про с. Терезу Анну Шуплат, III ЧСВВ, як дружину священника та її батьків, є згадка в нарисі біографії о. Юліяна Шуплата у вищезгаданій праці о. Б. Праха «Духовенство Перемиської єпархії...»⁴. Вступ до Третього Чину сестри Терези Анни та її діяльність під час підпілля УГКЦ частково дослідила автор у своїй статті «Заснування Мирянського Чину Святого Василя Великого в УГКЦ Митрополитом Андреем Шептицьким та віднова його діяльності в підпіллі в Галичині: на прикладі осередку МЧСВВ у Івано-Франківську»⁵. Про вступ сестри до Третього Чину згадується також в дисертації Іванни Гавриш «Станиславівська єпархія Української Греко-Католицької Церкви в період підпілля (1946-1989 рр.)»⁶.

Метою статті є дослідження біографії с. Терези Анни Шуплат, III ЧСВВ.

Джерельною базою дослідження стали: біографія о. Юліяна Шуплата в праці о. Богдана Праха⁷, листи с. Орести Колюх, ЧСВВ⁸, біографія с. Терези Анни Шуплат, написана п. Уляною Прокоп⁹, документи, особисті речі і

¹ До світла Воскресіння крізь терни катакомб. Підпільна діяльність та легалізація Української Греко-Католицької Церкви. Вид. 2-ге, випр. і доп. Ред. Світлана Гуркіна. Львів: Український католицький університет, 2014. С. 47.

² Прах Б. Духовенство Перемиської єпархії та Апостольської адміністрації Лемківщини». Том 1. Біографічні нариси (1939-1989). Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2014. С. 91.

³ Прах Б. Духовенство Перемиської єпархії... С. 91.

⁴ Там само. С. 91.

⁵ Голомідова М. Заснування Мирянського Чину Святого Василя Великого в УГКЦ Митрополитом Андреем Шептицьким та віднова його діяльності в підпіллі в Галичині: на прикладі осередку МЧСВВ у Івано-Франківську / с. Християна Марія Голомідова, МЧСВВ. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир». Збірник наукових праць. Богослов'я /* Гол. ред. Р. А. Горбань. Вип. 9: до 70-тих роковин Львівського псевдособору. Івано-Франківськ: ІФБУ, 2016. С. 202, 205.

⁶ Гавриш І. Станиславівська єпархія Української Греко-Католицької Церкви в період підпілля (1946-1989 рр.). Дисертація. 07.00.01 «Історія України». Прикарпатський Національний Університет ім. В. Стефаника. Науковий керівник: Королько А.З. к.і.н., доцент. Івано-Франківськ, 2017. С. 150.

⁷ Прах Б. Духовенство Перемиської єпархії... С. 91.

⁸ Лист с. Орести Колюх, ЧСВВ, про заснування III (Третього) Чину Св. Василя Великого в Івано-Франківську. Івано-Франківськ. [Без дати]. Рукопис. Арк. 1, 1 зв.; Лист с. Орести Колюх, ЧСВВ, до с. Марії Анни Вінтоняк, III ЧСВВ, 1942 р. нар., від 16.03.1994, м. Івано-Франківськ. Рукопис. Арк. 1, 1 зв.

⁹ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого / Уляна Прокоп. Івано-Франківськ. 17.04.2015. Рукопис. Фотокопія. 11 арк. Особистий архів М. Голомідової.

фотографії с. Терези Анни¹⁰, інтерв'ю п. Івана Прокопа¹¹, інтерв'ю та свідчення п. Уляни Прокоп¹², спогади п. Дарії Крижанівської¹³. Для об'єктивного проведення дослідження і висвітлення біографії с. Терези Анни здійснено критичний аналіз джерел, використано такі методи дослідження як просографічний, мікроісторичний, інтерв'ювання.

Сестра Тереза Анна Шуплат, III ЧСВВ народилася 16 вересня 1900 року в селі Дубровиця, Ярославського повіту Перемишльської єпархії ГКЦ (тепер Польща), в сім'ї священника о. Івана Прокопа¹⁴ та Анни, яка походила з німецької родини Зеєгер¹⁵ із селища Кьотченбродена, що біля м. Дрезден (Німеччина)¹⁶. Крім Анни, в родині була ще старша донька Ірена (2.05.1894-26.06.1976, с. Сінява) та син Андрій (+1944, м. Львів)¹⁷. Зростаючи у священничій родині, Анна з дитинства отримала релігійне виховання. Зі спогадів п. Уляни Прокоп, внучки Андрія Прокопа, початкову науку діти «здобували від мами, яка була високоосвіченою жінкою з культурного середовища, з німецької родини, котра виїхала за своїм чоловіком, досконало оволоділа українською мовою, шанувала українську культуру та прищеплювала любов своїм дітям до українських традицій»¹⁸. Зростаючи в інтелігентному середовищі, діти вивчали іноземні мови – німецьку, французьку, польську, навчалися музики¹⁹.

Середню освіту Анна здобула в м. Перемишлі. В часі канікул відвідувала свою тету у Львові, яка також «вплинула на формування та розвиток її творчого потенціалу»²⁰. У віці сімнадцяти з половиною років Анна вийшла заміж за семінариста Перемишльської греко-католицької духовної семінарії

¹⁰ Образок св. Василя Великого с. Терези Анни Шуплат, III ЧСВВ, 1900 р. нар. Фотокопія. Особистий архів М. Голомідової.

¹¹ Інтерв'ю з п. Іваном Прокоп, 1941 р. нар. м. Івано-Франківськ. Запис 2016. Інтерв'юєр: М. Голомідова. Особистий архів М. Голомідової.

¹² Свідчення п. Уляни Прокоп, 1969 р. нар. Запис 16.12.2020. м. Івано-Франківськ. Особистий архів М. Голомідової; Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп, 1969 р. нар. м. Івано-Франківськ. Запис 04.03.2015. Інтерв'юєр: М. Голомідова. Особистий архів М. Голомідової.

¹³ Спогади п. Дарії Крижанівської, 1932 р. нар. Запис 6.12.2020. м. Івано-Франківськ. Особистий архів М. Голомідової.

¹⁴ Прах Б. Духовенство Перемиської єпархії... С. 91.

Отець Іван Прокоп (8.02.1868-21.08.1934) народився у містечку Динів Березівського повіту Перемиської єпархії, син Йосифа і Антоніни (Юрась). Навчався у гімназії в Перемишлі (1887), в семінарії у Львові (1887-1890), Перемишлі (1890-1891). Отримав дияконські свячення 19.03.1893 р. та єрейські – 26.03.1893 р. з рук єпископа Юліана Пелеша в Перемишлі. Одружений. Дружина – Анна Зеєгер, донька Гугона і Олени. Душпастирська праця: с. Нижанковичі (Нижанківський деканат), 1893-1898 – сотрудник; с. Дубровиця (Сінявський деканат), 1898-1907 – парох; с. Добра (Сінявський деканат), 1907-1934 – парох. Від 8.03.1913 – містодекан Ярославського деканату, [1921]-1934 – декан Сінявського деканату. 2.01.1909 р. наділений крилошанськими відзнаками. Помер у с. Добра Ярославського повіту 21.08.1934 р.

¹⁵ Прах Б. Духовенство Перемиської єпархії... С. 91.

¹⁶ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 1.

¹⁷ Там само. Арк. 1.

¹⁸ Там само. Арк. 1.

¹⁹ Там само. Арк. 1-2.

²⁰ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 2.

Юліяна Шуплата (18.01.1894²¹-09.09.1951²²). Збереглась її обручка, на внутрішньому боці котрої вигравірувано ім'я її чоловіка «Юліян» та дата – «5.03.1918»²³. Отець Юліян 21 липня 1918 року отримав дияконські і 28 липня 1918 року єрейські свячення з рук єпископа Йосафата Коциловського у катедральному соборі в місті Перемишлі²⁴. Тож, правдоподібно, дата 5 березня 1918 року є датою їхнього шлюбу. Пані Анна поважала й дуже любила о. Юліяна, з яким прожила у шлюбі 33 роки, і пронесла ту любов через все своє життя²⁵.

В 1921 році п. Анна закінчила музичну школу в м. Ярославі по класу фортепіано і в 1922 році почала в ній вчителювати. Одночасно навчалась у Львівському Вищому музичному інституті імені Миколи Лисенка (теперішній Львівській національній музичній академії імені М. В. Лисенка), але через поважні причини після третього курсу навчання покинула²⁶. В архіві музичного училища імені Дениса Січинського в м. Івано-Франківську зберігається грамота-подяка, якою вона була нагороджена за сумлінну працю в м. Ярославі: «Товариство імені Фридерика Шопена в м. Ярославі висказує Вам сердечну подяку за сумлінну і корисну працю на терені Товариства в роках від 1922 до 1926. Ярослав. 25 травня 1927 р. Голова – Войцеховський. Директор – Броніслав Тишковський. Музична школа в м. Ярославі – Марія Тужанська»²⁷.

В 1926 році Анна виїхала до м. Лісько (тепер Польща)²⁸, де о. Юліян працював катехитом з 1926 по 1939 рр.²⁹, і продовжувала там вчителювати до 1939 року. Через малу кількість учнів у музичній школі в часі Другої світової війни давала приватні уроки музики³⁰. На скрипці дуже добре грав і о. Юліян³¹. Під час війни з 1941 по 1944 рр. о. Юліян працював в м. Лісько катехитом³². Наприкінці війни він був завідателем (07.1944-07.1945) в с. Жерниця Вижня (Балигородський деканат)³³, вірогідно з ним була і дружина Анна. В липні 1945 року о. Юліян був заарештований і ув'язнений в м. Сяноку. Після звільнення з тюрми працював завідателем парафії в с. Угерці Мінеральні Ліського деканату³⁴. В квітні 1946 року отець ймовірно був виселений з с. Угерці

²¹ Прах Б. Духовенство Перемиської єпархії... . С. 91.

Отець Юліян Шуплат (18.01.1894-?) народився у містечку Порохник Ярославського повіту Перемиської єпархії Греко-Католицької Церкви (тепер Польща) у родині ремісників – Йосифа і Павлини (Вільчик). Навчався у семінарії у Львові (1913-1914), Кромержі (1915), Перемишлі (1917). Отримав 21 липня 1918 р. дияконські і 28 липня 1918 р. єрейські свячення з рук єпископа Йосафата Коциловського, ЧСВВ у катедральному соборі в м. Перемишлі.

²² За даними органу реєстрації актів цивільного стану м. Івано-Франківська. 2015.

²³ Обручка с. Терези Анни Шуплат, III ЧСВВ, 1900 р. нар. Особистий архів У. Прокоп.

²⁴ Прах Б. Духовенство Перемиської єпархії... . С. 91.

²⁵ Свідчення п. Уляни Прокоп. Запис 16.12.2020.

²⁶ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 2.

²⁷ Там само. Арк. 3-4.

²⁸ Там само. Арк. 3.

²⁹ Прах Б. Духовенство Перемиської єпархії... . С. 91.

³⁰ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 3-4.

³¹ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015.

³² Прах Б. Духовенство Перемиської єпархії... . С. 91.

³³ Там само.

³⁴ Там само.

Мінеральні, бо 1 травня 1946 року він зі своїми парафіянами очікував на залізничній станції в Ольшаниці транспорт на виїзд до УРСР³⁵. В тих роках батьків п. Анни в живих вже не було. Брат Андрій ще з початку 1930-х років проживав у Львові, де і помер 1944 року. Він був поліглотом – володів одинадцятьма іноземними мовами. Сестра Ірена теж жила у Львові, але пізніше вернулася до родинного дому в с. Сінява, де і похована³⁶.

Подружжя о. Юліяна і Анни Шуплатів в травні 1946 року було переселено до м. Станіслава (з 1962 р. – м. Івано-Франківськ)³⁷. В місті вони стали проживати по вулиці Новий світ, 44 (з 1954 р. – вул. Богдана Хмельницького)³⁸. Пані Анна була прийнята на роботу в музичне училище імені Дениса Січинського викладачем фортепіано, в якому пропрацювала до виходу на пенсію в червні 1963 року³⁹. Отець Юліян на роботу не влаштувався, бо хворів⁴⁰. В м. Станіславі з осені 1945 року. проживала рідна сестра о. Юліяна – Христина Сливінська з сім'єю, депортовані з ПНР наприкінці квітня 1945 року.⁴¹ Його молодша сестра Анна Гнатківська з чоловіком Володимиром спочатку були вивезені в Тернопільську область, але згодом переїхали до Станіслава⁴². Після ліквідації ГКЦ на Львівському псевдособорі 1946 року в Погінському монастирі Успіння Матері Божої перебував о. Онисим Шуплат, ЧСВВ, молодший брат отця Юліяна. Після закриття монастиря в березні 1947 року, о. Онисим, ЧСВВ став проживати в м. Станіславі й підпільно в місті й області виконував свої священничі обов'язки⁴³.

«Час був нелегкий, – розповідає п. Уляна Прокоп про життя подружжя отця Юліяна і Анни по приїзді в Станіслав. – В родині панував дуже сильний патріотичний дух. Отець Юліян – то був отець, був муж, був татко. То була Україна. Був порядок, дисципліна. Після Львівського псевдособору 1946 року о. Юліян православ'я не підписав. В ті страшні часи сталінського переслідування отець побоювався, що його можуть кожної миті заарештувати»⁴⁴. Подружжя навіть один час проживало окремо. Вікна їхніх помешкань були навпроти, щоб можна було бачити певний знак на вікні, який би означав, що о. Юліяна забрали⁴⁵.

Сім'я Шуплатів не мала власних дітей і в ті нелегкі часи вони допомагали виховувати племінника о. Юліяна – Юрія (1926-2003), сина Петра і Христини Сливінських, а в 1949 р. взяли на виховання ще племінника п. Анни

³⁵ Там само.

³⁶ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015; Свідчення п. Уляни Прокоп. Запис 16.12.2020.

³⁷ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 4.

³⁸ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015.

³⁹ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 4-5.

⁴⁰ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015.

⁴¹ Інтерв'ю з п. Христиною Сливінською (с. Христофора, III ЧСВВ), від 12.10.1994, м. Івано-Франківськ. Інтерв'юер: Н. Павликівська. Архів Інституту історії Церкви Українського католицького університету, м. Львів, П-1-1-420.2. С. 3.

⁴² Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 05.03.2015.

⁴³ Флис С. Він йшов в ім'я Господнє / Світлана Флис, о. Іван Лозинський // На перевалі духу. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2013. С.73.

⁴⁴ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015.

⁴⁵ Там само.

– неповнолітнього Івана, сина Андрія Прокопа і Марії (з дому Польна), родом з Перемишля. Його батько Андрій помер в 1944 році, а мама Марія – в 1949 році. Поховані вони у Львові на цвинтарі на Левандівці⁴⁶.

Зі спогадів п. Івана Прокопа: «Я маленьким приїхав зі Львова. Мама померла і тета мене забрала сюди... Вдома о. Юліян щодня правив Службу Божу, а мене не пускали, бо боялися, сталінські часи були, жахіття було. Мала дитина, десь щось спитають і ти не то скажеш. А вже потім... Отець Юліян ще відправляв Служби Божі у сестри Христини, яка жила по вулиці Київській»⁴⁷.

Отець Юліян мав хворі нирки і в 1951 році перебував в лікарні. Дружина Анна прийшла до лікарні, як мав виписуватись, але в живих отця вже не застала⁴⁸. Отець Юліян помер 9 вересня 1951 року⁴⁹. Рідним раптова смерть отця видається підозрілою. Похований о. Юліян Шуплат на кладовищі в Івано-Франківську за драмтеатром. Дружина Анна знала, що кладовище будуть зруйновувати, але не змогла перепоховати останки чоловіка⁵⁰. Є свідчення очевидців тих подій, що перепоховувати з кладовища забороняли. Зараз на тому місці є міський меморіальний сквер.

Зі спогадів п. Івана Прокопа, після смерті о. Юліяна він разом з тетою Анною ходив до сповіді до підпільного єпископа Івана Слезюка і він теж до них приходив. Отець Софрон Дмитерко, ЧСВВ також бував у них зрідка і відправляв Служби Божі. Приходили ще якісь люди до них підпільно, троє-четверо, яким довіряли⁵¹. Час від часу вночі до п. Анни Шуплат навідувались працівники міліції для перевірки документів. Одного разу вони застрелили пса і забрали свиню⁵².

Зі спогадів п. Богдани Горецької (1928-2006), доньки Петра і Христини Сливінських, тітка Анна, навчала музиці її і брата Юрія, і в Україні вони мали намір продовжити навчання у Львівській консерваторії⁵³. Богдана грала на скрипці, а Юрій – на фортепіано. З розповіді п. Уляни Прокоп, Юрій Сливінський⁵⁴ був надзвичайно здібний. Навчався в Київській, а згодом у

⁴⁶ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015; Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 6.

⁴⁷ Інтерв'ю з п. Іваном Прокоп. Запис 2016.

⁴⁸ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015; Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 4.

⁴⁹ За даними органу реєстрації актів цивільного стану м. Івано-Франківська.

⁵⁰ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015.

⁵¹ Інтерв'ю з п. Іваном Прокоп. м. Івано-Франківськ. Запис 2016.

⁵² Там само.

⁵³ Інтерв'ю з п. Христиною Сливінською, від 12.10.1994. С. 2.

⁵⁴ Максим'юк Г. Юрій Сливинський: Відданий народній пісні-Галицький.../ Галина Максим'юк, музикознавець. URL: gk-press.if.ua > Архів; Коваль В. Юрій Сливинський: Короткий життєпис / В. Коваль // Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. - 2014. - Вип. 33. - С. 9-11. - URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzlnma_2014_33_4

Юрій Сливинський відомий педагог Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка, етномузиколог-транскриптор, збирач народномузичної творчості, громадський діяч. Народився 1.12.1926 р. в місті Ярослав (тепер Жешувське воєводство, Польща). Навчався в Ярославській гімназії. З дев'яти років займався музикою. Після депортації до України в 1945 р. вступив в 1946 р. на навчання до музичного училища в м. Станіславі на спеціальність «фортепіано», яке закінчив з відзнакою в 1950 р. В його характеристиці зазначено, що він мав виняткові професійні дані. В часі навчання працював рахівником на паровозоремонтному заводі, педагогом фортепіано у Педагогічному інституті (тепер Прикарпатський університет

Львівській консерваторіях, де залишився працювати. Був дуже обдарованою Богом людиною. Став відомим в Україні композитором і теоретиком⁵⁵.

Пані Анна навчала гри на фортепіано також свого племінника Івана Прокопа і прищепила йому любов до музики. Зі спогадів п. Уляни, батько «залишився поруч з тетою до кінця її днів вірним, вдячним і люблячим. Вона горнула до себе родини, і чоловіка і свою, крилами мудрості, терпеливості, а найважливіше, любові»⁵⁶. Іван Прокоп після навчання в музичному училищі навчався у Львівській консерваторії, провадив концертне життя. Його просили залишитись при консерваторії, але через тету Анну, яка залишилась одна, він повернувся до Івано-Франківська. Працював у Педагогічному інституті імені Василя Стефаника, провадив концертне життя, і сорок років працював викладачем фортепіано у музичному училищі. Його дружина Антоніна теж викладала фортепіано в музучилищі⁵⁷.

З розповіді п. Уляни Прокоп, бабця Анна, виховавши Юрія Сливінського і тата Івана Прокопа, «виховала і мене з перших кроків життя – Улянину Прокоп, дочку Івана і Антоніни Прокоп, як єдину найулюбленішу внучку. Перша «Дитяча Біблія», перші молитви, перша Свята Сповідь і Перше Святе Причастя в 7 років... Пригадую, як шили суконочку і робили віночок з с. Анною Марією (Гнатківською – М.Г.) до Першої Сповіді і Святого Причастя, які збереглися до сьогоднішнього дня»⁵⁸. «Вона була у нас таким стовпом, була у нас таким стержнем, нашим духівником. Вона провадила такий повний, глибокий духовний спосіб життя і всіх нас в тому житті об'єднувала»⁵⁹. Бабця була дуже добрим професіоналом музикантом. З її школою, тою базою, знаннями. Вона як сідала за інструмент і клала ті руки,

імені Василя Стефаника) та концертмейстером в музучилищі. Після закінчення музучилища Юрій переїхав до Києва, де навчався три роки на композиторському факультеті в Київській консерваторії (тепер Національна музична академія України ім. П. Чайковського). В Києві працював також акомпаніатором в консерваторії, педагогом та акомпаніатором у музичній школі. 1957 р. повернувся до Станіслава. В тому часі вже був одружений і мав маленького сина. Його дружина – Теодозія Іванівна Дувірак закінчила вокальний відділ Станіславського музучилища. В 1957-1969 рр. Юрій працював в Станіславі педагогом і концертмейстером у музичній школі та педагогом музико-теоретичних дисциплін у музичному училищі. В 1961-1967 рр. навчався у Львівській державній консерваторії на заочному відділенні теоретико-композиторського факультету за спеціальністю музикознавство. Після закінчення навчання здобув кваліфікацію викладача музико-теоретичних дисциплін. 1969-1988 рр. працював в консерваторії викладачем курсу народної творчості, завідувачем кабінету народної творчості, викладачем, а з 1971 р. – старшим викладачем кафедри теорії та композиції. На громадських засадах був науковим керівником фольклорної секції Студентського науково-творчого товариства при ЛДК ім. Миколи Лисенка; позаштатним консультантом при Львівській обласній організації Товариства охорони пам'яток історії та культури; позаштатним методистом Обласного науково-методичного центру та ін. Виступав з лекціями на обласних семінарах художніх керівників самодіяльних хорових колективів. Співпрацював з викладачами Івано-Франківського та Дрогобицького педінститутів, Львівського та Івано-Франківського музичних училищ у справі надання методичної допомоги з викладання курсу народної музичної творчості. Після виходу на пенсію 1988-1995 рр. Ю. Сливинський працював в ЛДК ім. М. Лисенка на різних кафедрах та в Проблемній науково-дослідній лабораторії музичної етнології. Відтак переселився у с. Дора Надвірнянського району Івано-Франківської області, був дяком в церкві. Коли жив у Львові він часто приїжджав до м. Станіслава до родини і в с. Дора біля Яремча, де жила родина дружини. Помер 10 жовтня 2003 року в Дорі.

⁵⁵ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015.

⁵⁶ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 6-7.

⁵⁷ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015.

⁵⁸ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 7.

⁵⁹ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015.

довгі пальці... Як вона могла у віці 88 років заграти прелюдію Йоганна Себастьяна Баха, щоб показати, яке має бути *legato*, як мені було потрібно, бо я закінчувала музичне училище і поступала у Львівську консерваторію. Так як бабуся мені то показала...⁶⁰. Бабуся була глибоко віруючою людиною. Ця її віра, така її витриманість, надзвичайна терпеливість і велика любов при всій поважності, настільки впливали на мене і на тих, хто був поруч, що вона для мене залишилась тим таким прикладом і взірцем жінки, і насамперед християнки, віруючої, жінки як мами»⁶¹.

В другій половині 1950-х років о. Онисим Шуплат, ЧСВВ (21.03.1907-27.01.1985, с. Погоня) після перенесених двох операцій оселився в с. Дора біля м. Яремча в будинку племінника Юрія Сливінського і підпільно в окрузі провадив душпастирську діяльність⁶². До отця часто приїжджала, опікувалася ним й допомагала у душпастирській праці його рідна сестра Христина Сливінська⁶³. Наприкінці 1970-х років вона довідалася від брата про Третій Чин для світських пань і захотіла до нього вступити. Пані Анна Шуплат саме від п. Христини довідалася про Третій Чин і та захотіла її вступити до Чину⁶⁴.

21 вересня 1977 року⁶⁵, на свято Різдва Матері Божої, Анна Шуплат разом з Христиною Сливінською⁶⁶ (29.03.1903-27.02.1999), Анною Гнатківською⁶⁷ (1906-1981), Мартою Бобрикович (11.1911-31.07.1991)⁶⁸ і Розалією Жовнірук вступила до Третього Чину Святого Василя Великого. Прийняття до Чину відбулось на квартирі п. Розалії Жовнірук по вулиці Безкровного 3 кв.1 (тепер вул. Маланюка). Облечини сестер прийняв єпископ-помічник підпільної Івано-Франківської єпархії УГКЦ Яків Тимчук. Він вручив кожній сестрі параман, свічку, хрест, Устав III ЧСВВ і дав духовні імена. Пані Анна отримала духовне ім'я – с. Тереза, Христина – с. Христофора, Анна – с. Марія, Марта – с. Магдалина, Розалія – с. Вероніка⁶⁹.

Так зорганізувалась перша підпільна група Третього Чину в м. Івано-Франківську. Тим самим Третій Чин в місті, осередки котрого були закладені ще 1 жовтня 1919 року при Катедральному Соборі Святого Воскресіння⁷⁰ та

⁶⁰ Там само.

⁶¹ Там само.

⁶² Флис С. Він йшов в ім'я Господнє. С. 71.

⁶³ Там само. С. 74.

⁶⁴ Лист с. Орести Коллох, ЧСВВ, про заснування III (Третього) Чину... . Арк. 1, 1 зв.; Інтерв'ю з п. Анною Мериндою (с. Наталія, III ЧСВВ), від 12.04.1995, м. Івано-Франківськ. Інтерв'юер: Н. Павликівська. АПЦ, П-1-1-350. С. 1.

⁶⁵ Образок св. Василя Великого с. Терези Анни Шуплат, III ЧСВВ; Образок св. Василя Великого с. Магдалини Марти Бобрикович, III ЧСВВ, 1911 р. нар. Оригінал. Особистий архів М. Голомідової.

⁶⁶ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого». Арк. 5.

⁶⁷ Там само. Арк. 5.

⁶⁸ Інтерв'ю з п. Терезою Куцелай, 1941 р. нар. м. Івано-Франківськ. Запис 12.09.2015. Інтерв'юер: М. Голомідова. Особистий архів М. Голомідової.

⁶⁹ Лист с. Орести Коллох, ЧСВВ, про заснування III (Третього) Чину... . Арк. 1, 1 зв.; Інтерв'ю з п. Анною Мериндою, від 12.04.1995. С. 1.

⁷⁰ Звіт діяльності Круга Інтронізації Пресвятого Ісусового Серця у Львові. *Місіонар*. Жовква, 1935. Вересень. Ч. 9. С. 216.

наприкінці 1930-х років при монастирі Отців Василіян⁷¹, був відновлений. Всі сестри цієї першої підпільної групи Третього Чину міста були раніше вірними Перемишльської єпархії Греко-Католицької Церкви і у 1945-1947 роках були депортовані з Польської Народної Республіки до УРСР, згідно «Угоди між Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки і Польським Комітетом Національного визволення про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території УРСР», укладеної в Любліні 9 вересня 1944 р.⁷²

Сестри щомісяця збирались у котроїсь сестри на Службу Божу, сповідались, спільно молились. На богослужіннях була присутня також настоятелька Третього Чину в м. Івано-Франківську і області с. Ореста Ольга Колюх, ЧСВВ. Приїжджав і обслуговував сестер єпископ Яків Тимчук, ЧСВВ, провідник III ЧСВВ підпільної УГКЦ. Правдоподібно, він через рік прийняв у сестер обіти⁷³. Владика також приїжджав і приймав в місті нових членів і проводив віднову обітів. Пізніше сестрами заопікувався провідник Третього Чину в Івано-Франківську о. Петро Дутчак, III ЧСВВ. Настоятелькою групи, вірогідно, була с. Христофора Христина Сливінська, III ЧСВВ⁷⁴.

Згідно Уставу III ЧСВВ сестри Чину складали Богові обіти⁷⁵ убожества, чистоти й послуху⁷⁶, які були «на взір монаших, однак пристосованих до індивідуальних умов кожного члена»⁷⁷. Сестра Тереза Анна у своєму житті була прикладом до наслідування в захованні правил Третього Чину. Зі спогадів п. Уляни Прокоп, сестра носила скромний одяг і скромним було її помешкання, була невибаглива до їжі, не мала претензій, не жалілася й не нарікала, не ображалась, була терпеливою, жертвенною, трудолюбивою. Мала чисту покірну душу, яка завжди була звернена до Бога і Матері Божої. Вона жила Богом і ця її любов завжди була в ній присутня. Мала послух перед Богом, священнослужителями і по відношенню до сестер, з якими спілкувалася. Все була усміхнена і з почуттям гумору. Ці її риси були закладені ще при вихованні в сім'ї. Завдяки свідомій праці над удосконаленням своєї душі вона в житті стала більш щирішою, кращою і відданішою у служінні Богові і людям⁷⁸.

⁷¹ Креховецька. І. Він заснував монастир на Майзлях. *Нова Зоря*. 1997. 10 грудня. Ч. 48 (268) С. 4.

⁷² Угода між Урядом Української Радянської Соціалістичної ... URL: zakon.rada.gov.ua > ...

⁷³ Образок св. Василя Великого с. Магдалини Марти Бобрикович, III ЧСВВ.

⁷⁴ Голомідова М. Заснування Мирянського Чину Святого Василя Великого... . С. 202; Лист с. Орести Колюх, ЧСВВ, про заснування III (Третього) Чину... . Арк. I; Голомідова М. Апостольська праця Мирянського Чину Святого Василя Великого в м. Івано-Франківську в умовах сьогодення / с. Християна Марія Голомідова, МЧСВВ. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир»*. Богослов'я: Збірник наукових праць / Гол. ред. Р. А. Горбань, вип. 10-11: до 150-річчя від дня народження єпископа Григорія Хомишина. Івано-Франківськ: ІФБУ, 2017. С. 358.

⁷⁵ Образок св. Василя Великого с. Магдалини Марти Бобрикович, III ЧСВВ.

⁷⁶ Устав III Чину Святого Василя Великого. На більшу Божу славу і честь Пресвятої Богородиці, Святого Йосифа Обручника, Святого Василя Великого, Святого Священномученика Йосафата, Святого Ангела Хоронителя, Святої Мокрини і всіх Святих. Рукопис (часу підпілля) с. Магдалини Марти Бобрикович, III ЧСВВ. Арк. 22, 22 зв. Особистий архів М. Голомідової.

⁷⁷ Устав III Чину Святого Василя Великого... . Арк. 22.

⁷⁸ Свідчення п. Уляни Прокоп. Запис 16.12.2020.

У помешканні с. Христофори Христини Сливінської, III ЧСВВ по вулиці Шевченка 53 кв. 8, за спогадами її внука Андрія Горецького, відправляли підпільні Служби Божі єп. Софрон Дмитерко, ЧСВВ, єп. Яків Тимчук, ЧСВВ, і його рідний брат професор о. Єронім Тимчук, ЧСВВ, о. Ювеналій Когутяк, ЧСВВ, товариш о. Онисима Шуплата, ЧСВВ, з яким вони разом мали єрейські свячення, о. Йосиф Данилович, ЧСВВ, та багато інших священників⁷⁹. Участь у цих богослужіннях брала і с. Тереза Анна і, вірогідно, сестри групи Третього Чину. Сестра також щодня слухала ранком Службу Божу по радіо з Ватикану на латинській мові, а в неділю та великі свята – на українській мові⁸⁰. Деколи ходила на Службу Божу до костелу⁸¹.

Вдома у с. Терези Анни зберігались Найсвятіші Тайни, тож вона щодня мала можливість їх приймати. Зі спогадів п. Уляни, с. Тереза Анна старанно приготувалась до Святої Сповіді і Святого Причастя. Найсвятіші Тайни зберігались в кімнаті в маленькому столику в потаємній шухлядці. На столику на обрусі стояв образ Пресвятого Серця Христового. По суботах маленький престіл впорядковувався і уквітчувався. Перед образом стояла і постійно світилася, вдень і вночі, маленька квітка у формі лілії-лотоса⁸². До с. Терези Анни приходили різні священники, але останніми роками найчастіше приходив о. Мирон Підлісецький. Він сповідав і відправляв Службу Божу⁸³.

Сестра Тереза Анна провадила також підпільну апостольську діяльність: прислужувала священникам, вільно володіючи французькою, німецькою та польською мовами робила переклади духовної літератури, зокрема, переклала з польської мови «Духовну Адорацію Ісуса» та біографію святої Джемми Галгані⁸⁴. Перекладала також на українську мову різні молитви.

Зі спогадів п. Уляни: «Багато було зроблено перекладів Бабунею з іноземних книжок на українську мову із життя святих, зокрема із життя святої Терези від Дитятка Ісус, яку дуже любила за життя, шанувала, до якої молилась, та ім'я якої взяла як духовне, вступаючи до Третього Чину Святого Василя Великого. Також переписувались молитви, перефотографувались святі образки і таким чином поширювалась релігійна література, а з нею – Слово Боже»⁸⁵. «Вона вела гідний, побожний, християнський спосіб життя, повний віри, надії, любові до Господа Бога і Матінки Божої, молячись і опираючись на Заповіді Божі»⁸⁶. Дуже шанувала світлої пам'яті Великого Митрополита А. Шептицького. Пам'ятаю сльози на її очах, коли черговий раз в пресі, яка приходила додому, очорнили пам'ять Великого Митрополита.

⁷⁹ Спогади п. Андрія Горецького. Запис 2015. м. Івано-Франківськ. Особистий архів М. Голомідової; Інтерв'ю з п. Христіною Сливінською, від 12.10.1994. С. 3.

⁸⁰ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 7-8.

⁸¹ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015.

⁸² Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015; Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 8.

⁸³ Свідчення п. Уляни Прокоп. Запис 16.12.2020.

⁸⁴ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015.

⁸⁵ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 8-9.

⁸⁶ Там само. Арк. 5.

Здається, що то була газета «Прикарпатська правда». «Це все неправда! Як так можна!», звучало з уст Бабуні у відповідь тій ганебній статті»⁸⁷.

Сестра Тереза Анна Шуплат і с. Марія Анна Гнатківська проживали разом в одному будинку і щодня о 18 годині збирались з маленькою Уляною на спільну молитву і молитву на вервиці, «яку бабуся дуже ревно шанувала»⁸⁸. На молитву приходила і с. Христофора Христина Сливінська⁸⁹. За свідченням пана Івана Прокопа, тета Анна спільно молилась теж із с. Веронікою Розалією Жовнірук: «Вона була її колежанкою. Така маленька, худенька, рухлива, симпатична, була переселенкою. Знаю, що Розалія і тета ходили в гості одна до одної, по неділях, як правило. Часто не ходили, але десь раз у місяць зустрічалися, спілкувалися, говорили, молилися разом»⁹⁰. Сестра Тереза Анна також любила молитись на вервиці у своєму садку, сидячи в кріслі, біля Улянки, яка біля неї гралась⁹¹.

Сестра Тереза Анна окрім сестер Третього Чину мала також коло своїх вибраних близьких людей. Однією з них була сестра Даниїла Дарія Стернюк зі Згромадження Сестер Пресвятої Родини (1911-1996) – двоюрідна сестра архієпископа підпільної УГКЦ Володимира Стернюка, ЧНІ (1907-1997). Зі спогадів п. Уляни Прокоп, с. Даниїла Дарія, ЗСПР була світлою, опроміненою людиною, повною любові⁹². Її рідна молодша сестра Наталія Стернюк (1929-2001), була дружиною о. Мирона Підлісецького (1919-2007).

Ще однією близькою приятелькою с. Терези Анни була п. Наталія Кміцикевич-Цибрівська (1896-1986), відома в Галичині піаністка і довголітній педагог музичного училища імені Дениса Січинського. Пані Наталія була родом з Тернопільщини, донька священника о. Миколи Кміцикевича (1861-1896)⁹³. У 1915-1916 роках навчалася у Віденській консерваторії⁹⁴. Після Другої світової війни працювала в музичній школі та музичному училищі в м. Станіславі⁹⁵. В місті вона з донькою Тетяною проживала по сусідству з с. Терезою Анною – по вулиці Коломийській. Сім'ї взаємно любили відвідувати одні одних. На прохання бабусі Уляна для п. Наталії і Тетяни виконувала музичні твори⁹⁶.

Улюбленими композиторами с. Терези Анни були: Йоганн Себастьян Бах, Людвіг ван Бетховен, Фридерик Шопен. Любила й шанувала вона українських композиторів Миколу Лисенка, Миколу Колессу та ін. Улюбленими її творами були прелюдії й фуґи Й. Баха, сонати Л. Бетховена, прелюдії, ноктюрни й концертні етюди Ф. Шопена, які вона й виконувала.

⁸⁷ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 5-6.

⁸⁸ Там само. Арк. 8.

⁸⁹ Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп. Запис 04.03.2015.

⁹⁰ Інтерв'ю з п. Іваном Прокоп. Запис 2016.

⁹¹ Свідчення п. Уляни Прокоп. Запис 16.12.2020.

⁹² Там само.

⁹³ Наталя Кміцикевич (Цибрівська) нар. 28 листопада 1896 ... URL: uk.rodovid.org > Запис:933199

⁹⁴ Максимюк Г. «Вона ніколи не переривала зв'язку з музикою, жила й надихалась нею» / Галина Максим'юк, музикознавець. URL: gk-press.if.ua > Архів

⁹⁵ Максимюк Г. «Вона ніколи не переривала зв'язку з музикою, жила й надихалась нею».

⁹⁶ Свідчення п. Уляни Прокоп. Запис 16.12.2020.

Сестра Тереза Анна чудово читала з листа і вміла видобувати глибокий звук при виконанні творів Й. Баха. Зі спогадів п. Дарії Крижанівської, педагога музичної школи №1 в місті Івано-Франківську, с. Тереза Анна була дуже порядною, культурною, вихованою і розумною жінкою⁹⁷.

За свідченням п. Уляни, с. Тереза Анна була інтелігентною, розсудливою, терпеливою, небагатослівною, поважною, витриманою, приємною, делікатною, лагідною. У спілкуванні з людьми залишала про себе приємні враження і старалась, щоб не образити людину, але пошанувати. На запитання не спішила дати відповідь, але її обдумувала. Завжди пам'ятала про іменини, уродини, свята і запрошувала Уляну на конкретну годину. У саме свято нею все було організовано і все було витончено. Сестра тілобудовою була стрункою, гарного зросту і зовнішності, мала карі очі і з делікатною горбинкою ніс, гарно укладене волосся, була педантичною, акуратною, чистоплотною. Особистих речей не мала багато, бо при депортації взяла тільки те, що вмістилося. Всі ці речі були охайні і випрасувані. З прикрас у неї були тільки коралики і брошка⁹⁸.

Сестра Тереза Анна вдома дотримувалася чіткого розпорядку дня. Уляна в бабусі виховувалась від народження, а як пішла до школи, бувала у неї на вихідних і в часі канікул. З її спогадів бабуся вставала о 7 годині ранку. Слухала ранкову Службу Божу. О 9 год. 30 хв. співала їй давню відому пісеньку: «Когут піє кукуріку – вставай рано мій хлопчику». Улянка вставала, молилася і, принаймні годину, грала на піаніно. До обіду бабуся спілкувалася з нею на німецькій мові. О 14 годині вдома був обід. По обіді бабуся працювала – робила переклади з іноземних мов. На прогулянках розмовляли французькою. О 18 год. бабуся, Улянка і тета Анна спільно молились. О 19 годині була вечеря. Улянка у бабусі мала обов'язок мити начиння і також допомагала прибирати. Як лягали спати, Улянка бажала бабусі на українській мові: «на добраніч», «спи спокійно», «солодких снів»; на німецькій мові: «Gute Nacht», «Schlafe wooll», «Träume Süß»; на польській мові: «Dobranoc»; по французьки: «Bonne nuit»⁹⁹.

Зі слів п. Уляни, бабуся дуже любила її і всю родину: «Пригадую слова любої Бабуні, які за її життя не один раз були звернені до мене, і які продовжують мене зігрівати тією особливою любов'ю: «Якби можна було б, небо тобі би прихилила. Треба молитися, щоб і на тім світі, в небі, ми всі були колись разом...»¹⁰⁰.

За свідченням п. Уляни, с. Тереза Анна мала вольовий характер. Виховання було таким, що те, що відбувалось вдома, сестра не дозволяла розповідати чужим людям. Коли св. Миколай приходив до Улянки, то вона її застерігала, як має відповідати, якби питались у школі: «До мене св. Миколай не приходив»¹⁰¹. Сестра Тереза Анна ніколи не сварилася, не підвищувала

⁹⁷ Спогади п. Дарії Крижанівської, 1932 р. нар. Запис 06.12.2020.

⁹⁸ Свідчення п. Уляни Прокоп. Запис 16.12.2020.

⁹⁹ Свідчення п. Уляни Прокоп. Запис 16.12.2020.

¹⁰⁰ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василія Великого. Арк. 9-10.

¹⁰¹ Свідчення п. Уляни Прокоп. Запис 16.12.2020.

голос, але її слово було як закон. Коли була чимось невдоволена, говорила все, що її наболіло. Була вона людиною сильної волі і незламного духу. Коли племіннику Івану запропонували керівну посаду і треба було вступити в комуністичну партію, то йому сказала: «Пам'ятай, як ти туди вступиш, я тебе не хочу знати» – бо компартія була ворожою до Бога¹⁰². Такою була життєва позиція с. Терези Анни.

Сестра Тереза Анна Шуплат, III ЧСВВ до останніх днів свого життя залишалась вірною Богові, підпільній Українській Греко-Католицькій Церкві та Україні¹⁰³. Їй не довелось дожити до дня легалізації УГКЦ і проголошення незалежності України. 3 лютого 1989 року, у першу п'ятницю місяця, в день вшанування Пресвятого Серця Христового, яке так любила і вшановувала, вона відійшла у вічність. Заупокійну Службу Божу і Чин Похорону відслужили єпископ Софрон Дмитерко, ЧСВВ, о. Никодим Гуралюк, ЧСВВ та о. Мирон Підлісецький¹⁰⁴. Присутньою на похороні була також настоятелька Третього Чину с. Ореста Колюх, ЧСВВ. Похована с. Тереза Анна Шуплат на міському кладовищі в с. Чукалівка поряд з с. Марією Анною Гнатківською (1906-1981). 1999 року біля сестер була похована і с. Христофора Христина Сливінська (1903-1999). Сектор 46/18.

Підсумовуючи життєвий шлях блаженної пам'яті с. Терези Анни Шуплат, III ЧСВВ (1900-1989) зазначимо, що вона все своє життя залишалась вірною Богові і підпільній Українській Греко-Католицькій Церкві. Була вірною й люблячою дружиною своєму чоловікові о. Юліяну Шуплату (1894-1951). Сестра провадила гідне для наслідування християнське життя. Вступивши в 1977 році до Третього Чину Святого Василя Великого в м. Івано-Франківську, вона своєю молитвою, жертвним життям та апостольською діяльністю під проводом Василянського Чину випрошувала в Бога і Пресвятої Богородиці ласки і благословення для нелегальної УГКЦ і її життєдіяльності і внесла свій вагомий вклад у легалізацію Церкви та здобуття волі і незалежності України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гавриш І. Станиславівська єпархія Української Греко-Католицької Церкви в період підпілля (1946-1989 рр.). Дисертація. 07.00.01 «Історія України». Прикарпатський Національний Університет ім. В. Стефаника. Науковий керівник: Королько А.З. к.і.н., доцент. Івано-Франківськ, 2017. 270 с.
2. Голомідова М. Апостольська праця Мирянського Чину Святого Василя Великого в м. Івано-Франківську в умовах сьогодення / с. Христиана Марія Голомідова, МЧСВВ. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир». Богослов'я: Збірник наукових праць* / Гол. ред. Р. А. Горбань, вип. 10-11: до 150-річчя від дня народження єпископа Григорія Хомішина. Івано-Франківськ: ІФБУ, 2017. С. 357-373.
3. Голомідова М. Заснування Мирянського Чину Святого Василя Великого в УГКЦ Митрополитом Андреем Шептицьким та віднова його діяльності в підпіллі в Галичині: на

¹⁰² Там само.

¹⁰³ Там само.

¹⁰⁴ Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Арк. 9.

прикладі осередку МЧСВВ у Івано-Франківську/с. Християна Марія Голомідова, МЧСВВ. *Науковий вісник Івано-Франківського богословського університету УГКЦ «Добрий Пастир». Збірник наукових праць. Богослов'я / Гол. Ред. Р. А. Горбань. Вип. 9: до 70-тих роковин Львівського псевдособору.* Івано-Франківськ: ІФБУ, 2016. С. 194-211.

4. До світла Воскресіння крізь терни катакомб. Підпільна діяльність та легалізація Української Греко-Католицької Церкви. Вид. 2-ге, випр. і доп. Ред. Світлана Гуркіна. Львів: Український католицький університет, 2014. 84 с.

5. Звіт діяльності Кружка Інтронізації Пресвятого Ісусового Серця у Львові. *Місіонар.* Жовква, 1935. Вересень. Ч. 9. С. 214-217.

6. Інтерв'ю з п. Анною Мериндою (с. Наталія, III ЧСВВ), від 12.04.1995, м. Івано-Франківськ. Інтерв'юер: Н. Павликівська. АПЦ, П-1-1-350, 11 с.

7. Інтерв'ю з п. Іваном Прокоп, 1941 р. нар. м. Івано-Франківськ. Запис 2016. Інтерв'юер: М. Голомідова. Особистий архів М. Голомідової.

8. Інтерв'ю з п. Терезою Куцелай, 1941 р. нар. м. Івано-Франківськ. Запис 12.09.2015. Інтерв'юер: М. Голомідова. Особистий архів М. Голомідової.

9. Інтерв'ю з п. Уляною Прокоп, 1969 р. нар. м. Івано-Франківськ. Запис 04.03.2015. Інтерв'юер: М. Голомідова. Особистий архів М. Голомідової.

10. Інтерв'ю з п. Христиною Сливинською (с. Христофора, III ЧСВВ), від 12.10.1994, м. Івано-Франківськ. Інтерв'юер: Н. Павликівська. Архів Інституту історії Церкви Українського католицького університету, м. Львів, П-1-1-420.2, 6 с.

11. Коваль В. Юрій Сливинський: Короткий життєпис / В. Коваль // Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка. 2014. Вип. 33. С. 9-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzlnma_2014_33_4 (дата звернення: 30.11.2020).

12. Креховецька. І. Він заснував монастир на Майзлях. *Нова Зоря.* 1997. 10 грудня. Ч. 48 (268) С. 4.

13. Лист с. Орести Колюх, ЧСВВ, про заснування III (Третього) Чину Св. Василя Великого в Івано-Франківську. Івано-Франківськ. [Без дати]. Рукопис. 1 арк.

14. Лист с. Орести Колюх, ЧСВВ, до с. Марії Анни Вінтоняк, III ЧСВВ, 1942 р. нар., від 16.03.1994, м. Івано-Франківськ. Рукопис. 1 арк.

15. Максим'юк Г. Юрій Сливинський: Відданий народній пісні-Галицький.../ Галина Максим'юк, музикознавець. URL: gk-press.if.ua > Архів (дата звернення: 30.11.2020).

16. Максим'юк Г. «Вона ніколи не переривала зв'язку з музикою, жила й надихалась нею» / Галина Максим'юк, музикознавець. URL: gk-press.if.ua > Архів (дата звернення: 30.11.2020).

17. Максим'юк Г. Музика надихала її / Галина Максим'юк. [Свобода 2013. №.11. С. 14.](http://www.svoboda-news.com) URL: www.svoboda-news.com > pdf > [Svoboda-2013-11](http://www.svoboda-news.com) (дата звернення: 30.11.2020).

18. Наталя Кміцикевич (Цибрівська) нар. 28 листопада 1896 ... URL: uk.rodovid.org > Запис:933199.

19. Образок св. Василя Великого с. Терези Анни Шуплат, III ЧСВВ, 1900 р. нар. Фотокопія. Особистий архів М. Голомідової.

20. Образок св. Василя Великого с. Магдалини Марти Бобрикович, III ЧСВВ, 1911 р. нар. Оригінал. Особистий архів М. Голомідової.

21. Обручка с. Терези Анни Шуплат, III ЧСВВ, 1900 р. нар. Особистий архів У. Прокоп.

22. Прах Б. Духовенство Перемиської єпархії та Апостольської адміністрації Лемківщини. Том 1. Біографічні нариси (1939-1989). Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2014. 722 с.

23. Прокоп У. Біографія с. Тереси III-го Чину св. Василя Великого. Івано-Франківськ. 17.04.2015. Рукопис. Фотокопія. 11 арк. Особистий архів М. Голомідової.

24. Свідчення п. Уляни Прокоп, 1969 р. нар. Запис 16.12.2020. м. Івано-Франківськ. Особистий архів М. Голомідової.

25. Спогади п. Дарії Крижанівської, 1932 р. нар. Запис 6.12.2020. м. Івано-Франківськ. Особистий архів М. Голомідової.
26. Угода між Урядом Української Радянської Соціалістичної ... URL: zakon.rada.gov.ua ».
27. Устав III Чину Святого Василя Великого. На більшу Божу славу і честь Пресвятої Богородиці, Святого Йосифа Обручника, Святого Василя Великого, Святого Священномученика Йосафата, Святого Ангела Хоронителя, Святої Мокрини і всіх Святих. Рукопис (часу підпілля) с. Магдалини Марти Бобрикович, III ЧСВВ. 77 арк. Особистий архів М. Голомідової.
28. Флис С. Він йшов в ім'я Господнє / Світлана Флис, о. Іван Лозинський // На перевалі духу. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2013. С. 70-75.

REFERENCES

1. Havrysh I. Stanyslavivska yeparkhiia Ukrainkoï Hreko-Katolytskoï Tserkvy v period pidpillia (1946-1989 rr.). Dysertatsiia. 07.00.01 «Istoriia Ukrainy». Prykarpatskyi Natsionalnyi Universytet im. V. Stefanyka. Naukovyi kerivnyk: Korolko A.Z. k.i.n., dotsent. Ivano-Frankivsk, 2017. 270 s.
2. Holomidova M. Apostolska pratsia Myrianskoho Chynu Sviatoho Vasyliia Velykoho v m. Ivano-Frankivsku v umovakh sohodennia / s. Khrystyiana Mariia Holomidova, MChSVV. Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslovskoho universytetu UHKTs «Dobryi Pastyr». Bohoslovia: Zbirnyk naukovykh prats / Hol. red. R. A. Horban, vyp. 10-11: do 150-richchia vid dnia narodzhennia yepyskopa Hryhoriia Khomyshyna. Ivano-Frankivsk: IFBU, 2017. S. 357-373.
3. Holomidova M. Zasnuvannia Myrianskoho Chynu Sviatoho Vasyliia Velykoho v UHKTs Mytropolytom Andreiem Sheptytskym ta vidnova yoho diialnosti v pidpilli v Halychyni: na prykladi oseredku MChSVV u Ivano-Frankivsku / s. Khrystyiana Mariia Holomidova, MChSVV. Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho bohoslovskoho universytetu UHKTs «Dobryi Pastyr». Zbirnyk naukovykh prats. Bohoslovia / Hol. red. R. A. Gorban. Vyp. 9: do 70-tykh rokovyn Lvivskoho psevdosoboru. Ivano-Frankivsk: IFBU, 2016. S. 194-211.
4. Do svitla Voskresinnia kriz terny katakomb. Pidpilna diialnist ta lehalizatsiia Ukrainkoï Hreko-Katolytskoï Tserkvy. Vyd. 2-he, vypr. i dop. Red. Svitlana Hurkina. Lviv: Ukrainskyi katolytskyi universytet, 2014. 84 s.
5. Zvit diialnosti Kruzha Intronizatsii Presviatoho Isusovoho Sertsia u Lvovi. Misionar. Zhovkva, 1935. Veresen. Ch. 9. S. 214-217.
6. Interviu z p. Annoiu Meryndoïu (s. Nataliia, III ChSVV), vid 12.04.1995, m. Ivano-Frankivsk. Interviuier: N. Pavlykivska. AИTs, P-1-1-350, 11 s.
7. Interviu z p. Ivanom Prokop, 1941 r. nar. m. Ivano-Frankivsk. Zapys 2016. Interviuier: M. Holomidova. Osobystyi arkhiv M. Holomidovoi.
8. Interviu z p. Terezoiu Kutselai, 1941 r. nar. m. Ivano-Frankivsk. Zapys 12.09.2015. Interviuier: M. Holomidova. Osobystyi arkhiv M. Holomidovoi.
9. Interviu z p. Ulianoi Prokop, 1969 r. nar. m. Ivano-Frankivsk. Zapys 04.03.2015. Interviuier: M. Holomidova. Osobystyi arkhiv M. Holomidovoi.
10. Interviu z p. Khrystynoiu Slyvynskoiu (s. Khrystofora, III ChSVV), vid 12.10.1994, m. Ivano-Frankivsk. Interviuier: N. Pavlykivska. Arkhiv Instytutu istorii Tserkvy Ukrainkoho katolytskoho universytetu, m. Lviv, P-1-1-420.2, 6 s.
11. Koval V. Yurii Slyvynskyi: Korotkyi zhyttiepys / V. Koval // Naukovi zbirky Lvivskoi natsionalnoi muzychnoi akademii imeni Mykoly Lysenka. 2014. Vyp. 33. S. 9-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzlnma_2014_33_4 (data zvernennia: 30.11.2020).
12. Krekhovetska. I. Vin zasnuyav monastyr na Maizliakh. Nova Zoria. 1997. 10 hrudnia. Ch. 48 (268) S. 4.
13. Lyst s. Oresty Koliukh, ChSVV, pro zasnuvannia III (Tretoho) Chynu Sv. Vasyliia Velykoho v Ivano-Frankivsku. Ivano-Frankivsk. [Bez daty]. Rukopys. 1 ark.
14. Lyst s. Oresty Koliukh, ChSVV, do s. Marii Anny Vintoniak, III ChSVV, 1942 r. nar., vid 16.03.1994, m. Ivano-Frankivsk. Rukopys. 1 ark.

15. Maksymiuk H. Yurii Slyvynskiy: Viddanyi narodnii pisni-Halytskyi.../ Halyna Maksymiuk, muzykoznavets. URL: gk-press.if.ua › Arkhiv (data zvernennia: 30.11.2020).
16. Maksymiuk H. «Vona nikoly ne pereryvala zviazku z muzykoiu, zhyla y nadykhalas neiu» / Halyna Maksymiuk, muzykoznavets. URL: gk-press.if.ua › Arkhiv (data zvernennia: 30.11.2020).
17. Maksymiuk H. Muzyka nadykhala yii / Halyna Maksymiuk. Svoboda 2013. №.11. S. 14. URL: www.svoboda-news.com › pdf › Svoboda-2013-11 (data zvernennia: 30.11.2020).
18. Natalia Kmitykevych (Tsybrivska) nar. 28 lystopada 1896 ... URL: uk.rodovid.org › Zapys:933199.
19. Obrazok sv. Vasyliia Velykoho s. Terezy Anny Shuplat, III ChSVV, 1900 r. nar. Fotokopiia. Osobystyi arkhiv M. Holomidovoi.
20. Obrazok sv. Vasyliia Velykoho s. Mahdalyny Marty Bobrykovych, III ChSVV, 1911 r. nar. Oryhinal. Osobystyi arkhiv M. Holomidovoi.
21. Obruchka s. Terezy Anny Shuplat, III ChSVV, 1900 r. nar. Osobystyi arkhiv U. Prokop.
22. Prakh B. Dukhovenstvo Peremyskoi yeparkhii ta Apostolskoi administratsii Lemkivshchyny. Tom 1. Biohrafichni narysy (1939-1989). Lviv: Vyd-vo Ukrainskoho katolytskoho universytetu, 2014. 722 c.
23. Prokop U. Biohrafia s. Teresy III-ho Chynu sv. Vasyliia Velykoho. Ivano-Frankivsk. 17.04.2015. Rukopys. Fotokopiia. 11 ark. Osobystyi arkhiv M. Holomidovoi.
24. Svidchennia p. Uliany Prokop, 1969 r. nar. Zapys 16.12.2020. m. Ivano-Frankivsk. Osobystyi arkhiv M. Holomidovoi.
25. Spohady p. Darii Kryzhanivskoi, 1932 r. nar. Zapys 6.12.2020. m. Ivano-Frankivsk. Osobystyi arkhiv M. Holomidovoi.
26. Uhoda mizh Uriadom Ukrainkoi Radianskoi Sotsialistychnoi ... URL: zakon.rada.gov.ua › ...
27. Ustav III Chynu Sviatoho Vasyliia Velykoho. Na bilshu Bozhu slavu i chest Presvatoi Bohorodytsi, Sviatoho Yosyfa Obruchnyka, Sviatoho Vasyliia Velykoho, Sviatoho Sviashchennomuchenyka Yosafata, Sviatoho Anhela Khoronytelia, Sviatoi Mokryny i vsikh Sviatykh. Rukopys (chasu pidpillia) s. Mahdalyny Marty Bobrykovych, III ChSVV. 77 ark. Osobystyi arkhiv M. Holomidovoi.
28. Flys S. Vin yshov v imia Hospodnie / Svitlana Flys, o. Ivan Lozynskiy // Na perevali dukhu. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria, 2013. S. 70-75.

ДОДАТКИ

о. Юліян Шуплат. Фотокопія. Джерело: Особистий архів М. Голомідової.

*Сестра Тереза Анна Шуплат, III ЧСВВ. Фотокопія.
Джерело: Особистий архів М. Голомідової.*

Студенти диригентсько-хорового відділу Івано-Франківського музичного училища та їхні концертмейстри на початку 1950-х років (сидять зліва: Анна Шуплат, Наталія Цибрівська, Ольга Литвинович).

Джерело: Максим'юк Г. Музика надихала її / Галина Максим'юк. Свобода 2013. №.11. С. 14. URL: www.svoboda-news.com › pdf › Svoboda-2013-11

Образок «св. Василій Великий» с. Терези Анни Шуплат, III ЧСВВ (з датою облечин – 21 вересня 1977 р.). Фотокопія.
Джерело: Особистий архів М. Голомидової.

Стаття надійшла до редакції: 27.12.2021